

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 7. Vtrum ante Christum concessa fuerit plurium vxorum Polygamia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

18 Nec per Ecclesiam, nec legem Civilem permitti potest hæc Polygamia.

Ex dictis sequitur Primò: Ecclesiam super hæc Polygamia nullo modo posse dispensare, cum iure naturali & diuino sit prohibita. Secundò patet grauiter errasse Valentinianum seniore, qui primus inter Christianos Polygamiam inducere conatus est, eamque lege lata fanciuit, vt docet Socrates lib. 4. cap. 27. vel 31. Vide Couarruiam.

DVBIUM VII.

Virum ante Christum concessa fuerit plarium vxorum Polygamia?

19 Euthymius negat.

Euthymius in c. 8. Ioannis negat: vnde existimat Patriarchas nõ habuisse plures vxores, sed vnã dumtaxat legitimam, reliquas autem omnes fuisse concubinas. Quod probat: quia sic eas Scriptura passim appellat. Et confirmat Ioannis 8. vbi dicunt Iudæi, Nos ex fornicatione non sumus, id est, vt ipse interpretatur, non sumus ex Agar concubina, sed ex Sara, legitima vxore. Alij dicunt eam concessam fuisse Iudæis tantum; vt Scotus dist. 33. art. 2. Alij omnibus posteris Abraham; vt Sotus. Alij omnibus absolutè; vt multi recentiores.

Scotus. Sotus. Recentiores.

20 Patriarchæ habuerunt plures legitimas vxores.

Duo genera vxorum apud Iudæos.

21 Hæc Polygamia olim à Deo permilla.

Soluuntur obiectio- nes.

Dico Primò: Certissimè est, Patriarchas olim habuisse plures legitimas vxores. Est communis sententia Doctorum, & Patrũ. Probatur Primò: Quia si non fuissent legitime, vixissent ipsi in perpetuo adulterio; quod nefas est de viris sanctissimis vel suspicari. Secundò, Quia Scriptura semper vocat Liam & Rachelem vxores Iacob, nunquam verò concubinas: ergo saltem duas veras vxores habuit. Tertio, Quia Scriptura eas, quas aliquando vocat concubinas, alibi vocat vxores: ergo erant legitime vxores. Antecedens patet Gen. 25. vbi Agar & Cetura vocantur concubinae: eodem tamen capite Cetura vocatur vxor. Et cap. 16. Agar similiter vxor vocatur. Iudicum 19. vxor vnica & legitima cuiusdã Leuita, nunc vocatur vxor, nunc concubina. Causa huius diuersæ appellationis erat, quòd apud Iudæos essent duo genera vxorum; vt colligitur Gen. 25. Quædam enim ducebantur non solum ad suscipiendam prolem, sed etiam ad gubernandam familiam, vt essent tanquam Domina in familia. Hæc proprie dicebantur vxores & matres familiae: harum soli filij succedebant in hæreditatem. Aliæ ducebantur solum prolis causã: hæ dicebantur concubinae: non gubernabant familiam, earumque liberi non succedebant in hæreditatem, sed tantum accipiebant aliqua munera. Idem mos fuit apud Ethnicos, vt colligitur ex Gellio lib. 18. Noctium Atticarum cap. 6.

Dico Secundò: Hanc Polygamiam illis fuisse permissam diuina dispensatione. Ita expressè Innocentius III. Cap. Gaudemus, de Diuortijs, vbi ait, Sine diuina dispensatione nunquam licitum fuisse habere simul plures vxores: quem sequuntur Doctores Scholastici & Canonistæ. Insinuat Chrysostr. homil. 56. in Genes. vbi dicit consuetudinem Polygamie prauam fuisse, ideoque à Christo esse abolitam: Patribus tamen fuisse licitam, quòd à Deo illis esset permissa. Ratio est: quia cum sit contra ius naturæ, saltem secundarium, nemo potuit in eo dispensare, nisi auctor & institutor naturæ.

Dices Primò: Dispensatio seu concessio Dei non tollit incommoda, quæ Polygamiam naturaliter sequuntur, ob quæ ipsa est contra ius naturæ: ergo posita quauis dispensatione adhuc manebit contra ius naturæ.

Respondeo, Etsi dispensatio non tollat incommoda illa, quæ naturaliter sequuntur; tamen facit ne ob illa incommoda Matrimonium cum secunda vel tertia vxore sit irritum. Sicut in principio mundi dispensauit Deus, vt Matrimonium constaret inter fratrem & sororem; tamen hæc dispensatio non sustulit primum gradum, qui iure naturæ aliàs matrimonium irritum redderet. Sunt enim quædam, quæ secundum se & solitariè considerata, talia sunt vt ob illa matrimonium irritum censeretur si contrahatur, nisi is qui est institutor & auctor naturæ & Matrimonij, sua auctoritate concedat esse ratum: posita autem hæc concessione non est ampliùs contra ius naturæ, aut rectam rationem, plures vxores ducere: nam incommoda quæ ex Polygamia sequuntur, bono copiosæ prolis compensari possunt.

Dices Secundò: Si incommoda Polygamie poterant compensari copiosa sobole: ergo Matrimonium secundum non debebat irritum censeretur propter illa, ac proinde non opus erat dispensatione diuina.

Respondeo Negando Consequentiam: Quia non est cuiusuis, quouis modo multam sobolem procurare, sed solum modo sibi proportionato; nempe Vnus vir per vnã vxorem; nec amor posteritatis naturalis ad aliud inclinatur: quare opus est dispensatione diuina, vt alio modo, scilicet per plures vxores, quarere possis posteritatem. Sicut, etsi Matrimonium Religiosa professæ esset necessarium ad pacem regni, & illud incommodum, quod ipsa pateretur, dum ab illa sancta quiete abstraheretur, abundè regni bono compensaretur, tamen opus esset dispensatione, vt sit validum, vel licitum.

Dices Tertio: Ergo saltem statim post Diluuium Polygamia sine dispensatione fuit licita, quia tunc erat necessaria ad generis humani propagationem, quam illi tunc procurare tenebantur; alioquin nimis lentè propagatum fuisset ob vitæ breuitatem & corporum imbecillitatem.

Respondeo, Non esse improbabile pro eo tempore dispensationem non fuisse necessariam. Contrarium tamen est probabilius, & ferè communis sententia: quia non pertinebat ad homines illius sæculi curare vt celeritè propagaretur genus humanum, quàm modo consentaneo & singulis proportionato commodè fieri posset. Sed hoc ad diuinam prouidentiam pertinebat, quæ naturam instituit, & gubernat, qui ante diluuium, cum homines diutissimè viuerent, essentque valetudine firmissima, non permisit Polygamiam; sed post Diluuium ob vitæ breuitatem, & imbecillitatem corporis muliebris meritò id cõcessit. Vnus enim ante Diluuium tot poterat habere liberos ex vna vxore, quot octo vel nouem viri ex duabus vel tribus.

Dico Tertio: Hæc dispensatio non ad solos Iudæos, sed etiam ad Gentiles videtur pertinuisse. Probatur Primò: Nam Esau plures vxores habuit, vt patet Genes. 26. & 28. nec tamen idcirco à Scriptura reprehenditur. Et Ismaëlita vsque in hodiernum diem, tanquã à maioribus acceptum seruant hunc morem. Secundò: quia D. August. lib. 16. de Ciuit. cap. 38. ait, Eo tempore, quo Iacob accepit plures vxores, nulla lex, habere plures vxores multiplicandæ posteritatis causã, prohibebatur: ergo erat tunc generalis permissio. Et lib. 22. contra Faustũ

cap. 47.

Quid hæc operetur diuina dispensatio.

Post Diluuium fuit necessaria hæc dispensatio ad hanc Polygamiam.

22 Non solis Iudæis hæc dispensatio concessa, sed etiam Gentilibus.

cap. 47. ait, *Morem ducendi plures uxores, receptum fuisse in illis terris, ubi Iacob peregrinabatur, nec vlla lege tunc id fuisse prohibitum*: atqui Iacob tunc erat apud Gentiles, nempe apud Laban idololatram in Mesopotamia. Vnde cessat quæstio, quã quidã ponunt, *An singulis facta sit hæc dispensatio?* Satis enim constat communiter factam fuisse generali quadam concessione, & diuina inspiratione inuatum primis Patribus post Diluuium; & fortassis soli Noë, à quo posterii intellexerunt id esse licitum; & ab horum exemplo alij idem licitum esse iudicatum & frequentatum.

Dices Apost. 1. ad Corinth. 7. v. 4. ait, *Virum non habere potestatem sui corporis, sed mulierem*: ergo, si mulier non consentiebat, non poterat vir alteri mulieri potestatem sui corporis, per nouum Matrimonium tradere.

Respondeo Primò: Et si mulier habeat potestatem in corpus mariti, Deus tamen habet maiorem: vnde quamuis ipsa nõ consentiat in Polygamiam, sufficit Deum consentire.

Respondeo Secundò: Apostolum ibi non agere de potestate ducendi alteram, sed negandi debitum; scilicet, virum non ita habere sui corporis potestatem, vt uxori debitum negare possit.

Petes: Quando cessauit hæc dispensatio? Respondeo: Certum est sublatam fuisse per totum mundum Polygamiam, quando Dominus Matrimonium ad primæquam institutionem reuocauit. Vnde Gentiles, si conuertantur, tenentur posteriorem dimittere, & solam primam retinere; eò quòd cum ceteris non fuerit verum coniugium: vt expressè docet Innocentius III. Cap. Gaudemus de Diuortijs.

CAPVT II.

De Matrimonio generatim considerato, vt est Sacramentum.

DVBIVM I.

Virum Matrimonium inter fideles tempore legis Evangelicæ sit Sacramentum gratiam conferens?

Hæretici huius seculi pænè omnes negant esse Sacramentum, putantes esse solum contractum Politicum, nec habere gratiæ promissionem. Dico *Pænè omnes*, quia Zuinglius dicitur docuisse Matrimonium esse pulcherrimum Sacramentum. Inter Catholicos solus Durandus cum paucis Canonistis videtur dubitasse. Nam dist. 26. qu. 3. docet Matrimonium non esse vniuocè Sacramentum cum cæteris, nec gratiam conferre.

Respondeo: Fide tenendum est Matrimonium inter fideles in noua Lege esse propriè Sacramentum gratiam conferens. Definitur in Concilio Trident. sess. 24. can. 1. Notandum est: Et si hæc veritas non possit ex Scripturis probari, non tamen idcirco posse vllò modo de illa ambigi; cum multa alia credere firmiter teneamur, quæ ex Scripturis non probantur: inter quæ est illud fundamentum omnium quæ ex Scripturis credimus, nempe, *quam sit vera Scriptura, & quæ eius vera interpretatio*; hoc enim sola traditione credimus. Sufficere enim Christiano debet Eccle-

siæ Catholicæ traditio, quæ est columna & firmamentum veritatis, 1. ad Timoth. 3. Nihilominus vtrumq; ex varijs Scripturæ locis suaderi: potest nos tria adducemus.

Primus locus est ad Ephes. 5. v. 31. vbi Apost. ait: *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem suam & adhærebit uxori suæ. & erunt duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum est. ego autè dico in Christo & in Ecclesia.* Sensus est, nempe: *Quòd homo relinquat patrem & matrem, vt uxori adhæreat, est magnum Sacramentum seu Mysterium; quòd ego in Christo & Ecclesia interpretor, quia coniugium Christi & Ecclesiæ significat.* Nunc subsumo: Atqui coniugium Christi cum Ecclesia est per gratiam & charitatem: ergo necessarium est, vt Matrimonium coniunctam habeat gratiæ sanctificationem; alioqui non poterit aptè Christi & Ecclesiæ connubium representare. Vide Adamum Sasbout in explicatione huius loci.

Ex hoc testimonio Apostoli duo colligimus. Primum est, Matrimonium Christianorum esse magnum Sacramentum seu Mysterium, quia Christi & Ecclesiæ connubium significat. Vnde euidenter sequitur, Matrimonium à Deo esse institutum in signum coniunctionis Christi & Ecclesiæ: non enim naturaliter id significare potest, cum illa cõiunctio sit omnino supernaturalis, sicut etiã Verbi incarnatio, per quam extitit Christus.

Dices: Apostolus Matrimonium non vocat Mysterium, sed Christi & Ecclesiæ coniunctionem vocat Mysterium: ac proinde ratio Mysterij non est tribuenda Matrimonio, sed vniõni Christi & Ecclesiæ. Quòd Confirmatur Primò: quia nullum est naturale Mysterium, quòd vir & femina coniungantur, cum ratio naturalis hoc dicat. Confirmatur Secundò: quia Apostolus aperte dicit, *Sacramentum hoc magnum est in Christo & in Ecclesia.* Confirmatur Tertiò: D. Augustinus lib. 1. de Nuptijs & concupiscentia cap. 21. dicit *Magnum Sacramentum in Christo & Ecclesia constituitur: in viro autem & uxore esse minimum Sacramentum.* Et Anselmus in hunc locum: *Ne quis istam magnitudinem in singulis hominibus uxorem habentibus intellexeret, addit Apostolus; Ego autem dico in Christo & Ecclesia, id est, ego allegoricè interpretor hæc verba Genesios de coniugio Christi & Ecclesiæ.*

Respondeo: Certissimum est Apostolum rationem Mysterij tribuere Matrimonio, non autem vniõni Christi & Ecclesiæ. Probatur Primò: Cum enim dicit, *Sacramentum hoc magnum est*, pronomen (*hoc*) debet referri ad id quòd proximè præcessit; nam demonstrat id, de quo agebatur: atqui proximè præcessit, *Relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne vna*: ergo vult dicere, *Hoc videlicet quòd relinquet homo patrem & matrem &c. vt adhæreat uxori suæ, esse magnum Mysterium.* Secundò: quia Apostolus non dicit *hoc magnum Sacramentum esse in Christo & Ecclesia*, quasi illis insit tanquam subiecto, sed esse in *Christum & Ecclesiam*, vt Greca expressè habet: nempe quia *hoc Mysterium tendit in Christum & Ecclesiam* veluti in terminum; sicut signum respicit signatum: ergo ratio Mysterij seu Sacramenti inest Matrimonio tanquam subiecto, & respicit Christi Ecclesiæque coniunctionem, tanquam terminum sacræ significationis. Tertiò: Quia Apostolus hortatur coniuges ad mutuam dilectionem ex eo, quòd ipsorum Matrimonium

magnum

Hæc dispensatio generatim facta.

Hæc dispensatio per Christum omnino est reuocata.

24 Negant nostri hæretici.

Dubitat Durandus.

Est de fide.

25 1. Probat ex Scripturis.

Ad Eph. 5.

Hinc colligetur Matrimonium esse Sacramentum.

Obiectio, quòd ratio Mysterij nõ tribuitur matrimonio, sed cõiunctioni Christi & Ecclesiæ.

Expeditur mens Apostoli ad Eph. 5.